

Polsko-czeskie sympozjum na temat „Geoekologiczne problemy Karkonoszy” (Przesieka k. Jeleniej Góry, 15–18 X 1997 r.)

Sympozjum, które zgromadziło ok. 130 uczestników, zostało zorganizowane wspólnie przez polską i czeską dyrekcję Karkonoskiego Parku Narodowego. Ma to związek z faktem, że w grudniu 1996 r. powołana została polsko-czeska Rada Koordynacyjna Bilateralnego Rezerwatu Biosfery Karkonosze/Karkonoš. Jest to ważny krok na drodze pełniejszej ochrony zasobów przyrodniczych Parku oraz koordynacji, dość rozproszonych do tej pory, badań naukowych na tym terenie – podkreślił w zagajeniu do dyskusji dyrektor KPN mgr R. Mochola.

Referat wprowadzający do sesji ze strony czeskiej wygłosił prof. J. Jenik z Instytutu Botaniki Czeskiej Akademii Nauk, członek Rady Naukowej Parku oraz członek Międzynarodowego Programu MAB. Mówił o przyrodniczej (geograficznej, geologicznej i botanicznej) specyfice Karkonoszy oraz o walorach wspólnych czesko-polskich badań tego regionu.

Ze strony polskiej sympozjum otwierał referat dr. A. Raja z Karkonoskiego Parku Narodowego na temat głównych zadań Transgranicznych Rezerwatów Biosfery UNESCO–MAB oraz szczególnych problemów praktycznych i naukowych związanych z Bilateralnym Rezerwatem Biosfery Karkonosze.

Dalsze referaty i dyskusje zgrupowane były w trzech blokach: abiotycznym, biotycznym oraz dotyczącym problemów zarządzania. W ramach pierwszego, abiotycznego bloku wygłoszono 28 referatów, w tym 6 czeskich. Omówiono w nich problemy geologiczne Karkonoszy, z uwzględnieniem współczesnych ruchów górotworu, warunki klimatyczne, rozwój i właściwości fizyczno-chemiczne gleb, zasoby wodne Karkonoszy wraz z rozkładem przestrzenno-czasowym opadów i rolą mgły w dostarczaniu wilgoci do środowiska, znaczenie wylesiania dużych przestrzeni dla kształtowania się warunków mikroklimatycznych, glebowych i wodnych tego terenu.

Kilka referatów bloku abiotycznego dotyczyło ocen poziomu oraz sezonowej i wieloletniej dynamiki zanieczyszczeń w powietrzu, wodzie i glebie. Omawiano zarówno substancje toksyczne pochodzenia antropogenicznego, jak i wypłukiwane ze skały macierzystej, takie jak glin, german i beryl.

W bloku biotycznym wygłoszono 36 referatów, w tym 13 przygotowanych przez Czechów. Poruszana w nich problematyka była bardzo zróżnicowana. W części zoologicznej omówiono występowanie na terenie Karkonoszy szeregu grup zwierząt bezkręgowych (*Carabidae*, *Chrysomelidae*, *Staphylinidae*, *Diptera*, *Diplopoda*, *Oligochaeta*) i kręgowców (drobne ssaki, wilki, gniazdujące na tym terenie gatunki ptaków) oraz reakcje tych ekologicznie różnych grup na antropogeniczne zmiany w środowisku i krajobrazie.

W bloku tym przeważały jednak referaty poruszające problematykę botaniczną. Część z nich dotyczyła podstawowych zjawisk i procesów populacyjnych, decydujących o możliwości utrzymania się na tym terenie głównych lasotwórczych gatunków drzew (świerka, jodły, modrzewia, kosodrzewiny, buka), bądź gatunków rzadkich, jak np. świetlika maleńkiego.

Osobną grupę referatów stanowiły opracowania dotyczące synantropizacji flory Karkonoszy, prezentowane głównie przez naukowców czeskich, zajmujących się tymi problemami. Szczególnym przedmiotem ich zainteresowania jest wpływ turystyki na tempo i kierunek przekształcania się zbiorowisk roślinnych Karkonoszy w pobliżu głównych szlaków i schronisk.

Kilka wystąpień dotyczyło ogólnych problemów ochrony zbiorowisk roślinnych rezerwatu: koncepcji ochrony ekosystemów leśnych Karkonoszy, urządzania tundrowych ekosystemów trawiastych, strategii zagospodarowania łąk rezerwatowych, prowadzenia w szczególnych warunkach siedliskowych i mikroklimatycznych naturalnych i sztucznych odnowień świerka, a wreszcie problemów różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych Karkonoszy, ich stabilności i odporności na zanieczyszczenie środowiska. Akcentem kończącym tę sesję był referat na temat miejsca problematyki klęski ekologicznej w Sudetach w leśnej naukowej i popularnej literaturze krajowej, wskazujący na stosunkowo nikłe (poza Instytutem Badawczym Leśnictwa) zainteresowanie środowisk naukowych tymi kwestiami.

Tematyka siedmiu referatów wygłoszonych na sesji pt. „Zarządzanie” skupiła się wokół dwóch zagadnień, w pewnym stopniu związanych ze sobą: wpływu turystyki na środowisko przyrodnicze Karkonoszy oraz strategii rozwoju i ochrony Karkonoszy. Oba zagadnienia referowała zarówno strona czeska, jak i polska. Analizowano m.in. ekologiczne skutki rozwoju bazy rekreacyjnej, turystycznej i sportowej na terenie Karkonoszy. Szczególne zainteresowanie wzbudził referat omawiający ruch turystyczny w czeskich Karkonoszach z punktu widzenia jego dynamiki sezonowej, płci i wieku turystów, celu i czasu przebywania na terenie Parku oraz rodzaju noclegów i transportu.

Prezentowane ogólne plany zagospodarowania terenu Karkonoszy zawierały zarówno elementy ochrony przyrodniczo cennych układów ekologicznych, jak i odbudowy zniszczonych środowisk oraz ocenę możliwości gospodarczego (na wypas owiec) i turystycznego wykorzystania terenu Parku i jego otuliny.

W sesji plakatowej (30 prac) uczestnicy sympozjum mogli zapoznać się z materiałami dotyczącymi szczegółowych problemów środowiskowych, biologicznych i ekologicznych terenów górskich. Niektóre z nich to: analiza mikroklimatu skałek regła dolnego, rozkład zanieczyszczeń powietrza na terenie zróżnicowanej zabudowy Szklarskiej Poręby, kumulacja metali ciężkich w korzeniach, łodygach i liściach borówki czarnej oraz jej reakcje populacyjne na jakość środowiska, rozmieszczenie przestrzenne różnych grup zwierząt (np. mechowców, ptaków i drobnych ssaków) i roślin (np. *Deschampsia cespitosa*), związki troficzne stonkowatych z roślinnością krzewiastą i drzewiastą, różnorodność łąk karkonoskich i zasady ich urządzania.

W czasie trwania sympozjum zorganizowano dwie wycieczki: w góry i do Leśnego Banku Genów w Kostrzycy. Ten ostatni wzbudził wielki aplaus uczestników wycieczki zarówno ze względu na piękną formę architektoniczną obiektu (nagroda ministra za najlepszą inwestycję budowlaną w 1996 r.), starannie zaplanowane otoczenie wraz z przyszłym arboretum, jak i ze względu na bardzo nowoczesne wyposażenie aparaturowe. Dyrektor placówki dr K. Toka scharakteryzował uczestnikom wycieczki znaczenie Banku Genów w ochronie różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych Sudetów oraz zaprezentował kolejne etapy produkcji nasion drzew, sposoby ich przechowywania i rejestracji w banku danych.

Zwiedzano również, istniejący przy placówce, zakład masowej produkcji sadzonek drzew dla potrzeb leśnictwa, ze skomputeryzowanym systemem ich nawożenia i nawadniania w tunelach foliowych.

Dwie towarzyszące symposium imprezy towarzyskie – wieczorne ognisko i uroczysta kolacja – pozwoliły na chwile odpoczynku, kontakty towarzyskie oraz swobodną dyskusję, tak ważne w bardzo rozbudowanym programie naukowym spotkania.

Organizatorom należą się słowa uznania za sprawne poprowadzenie symposium, miły nastrój oraz dbałość o uczestników, wyrażającą się m.in. w przygotowaniu materiałów informacyjnych i naukowych oraz pięknych fotografii związanych z Karkonoskim Parkiem Narodowym.

Eliza Dąbrowska-Prot